
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

انطباق نظام بانکداری بدون ربا با نظریه اقتصاد اسلامی

آیا بانکداری بدون ربا، اسلامی است؟

سؤالات پژوهش

✕ برخی اندیشمندان اقتصاد اسلامی معتقدند که نظام بانکی را می توان از طریق حذف ربا، اسلامی نمود.

✕ ولی، در صورت حذف ربا از نظام بانکی، دو سؤال مطرح می شود:

۱- نظام بانکی چگونه می تواند بدون دریافت درآمد بهره، هزینه هایش را تأمین نماید؟

۲- آیا بانک بدون ربا، اسلامی است؟

اصل بانکداری متعارف

✖ بانکداری متعارف، بر مبنای «اصل ذخیره جزئی» فعالیت می کند.

✖ براساس این اصل، شبکه بانکی، درصدی از سپرده ها را طبق قانون، به عنوان ذخیره (نزد بانک مرکزی) قرار می دهد و بقیه را وام می دهد.

✖ این عملیات به خلق پول اعتباری می انجامد.

چکیده

در این مطالعه با استفاده از روش تحلیل منطقی و مدل ریاضی، به دو سؤال قبلی پاسخ داده می شود.

نتایج این مطالعه:

✘ موضوع خلق پول در بانکداری، مورد تأیید نظریه اقتصاد اسلامی نیست، زیرا باعث تورم، رکود و توزیع ناعادلانه درآمد می شود.

✘ برخلاف ادبیات متعارف بانکداری، نرخ ذخیره قانونی قادر نیست عملیات خلق پول توسط شبکه بانکی را کنترل نماید و با هر نرخ از ذخیره قانونی، شبکه بانکی قادر خواهد بود تا بی نهایت، پول خلق نماید.

مقدمه

- ✘ براساس نظریه متعارف، نرخ ذخیره قانونی یک ابزار سیاست پولی است و بانک مرکزی با تغییر آن، عرضه پول را کنترل می کند. قدرت شبکه بانکی در خلق پول به اندازه نرخ ذخیره قانونی بستگی دارد. در این مقاله، ابتدا ازطریق بررسی داده های شبکه بانکی کشور و سپس از جنبه نظری و استدلال، اعتبار این نظریه، مورد ارزیابی قرار می گیرد.
- ✘ دربخش اول این مطالعه، تجربه بانکداری در ایران، ازطریق تجزیه و تحلیل ارقام ترازنامه های شبکه بانکی و بانک مرکزی، مورد بررسی قرار گرفته است. به منظور نتیجه گیری از بحث، شاخص هایی که بااستفاده از داده های ترازنامه ها محاسبه شده اند، با مبانی نظری مقایسه می شوند.
- ✘ در بخش دوم برای مغایرت هایی که بین تجربه و مبانی نظریه متعارف بانک داری مشاهده شده است، ازطریق یک تحلیل منطقی، و با نوآوری، دلایل نظری ارائه خواهدشد. همچنین برای تبیین روشن تر برخی موضوعات مرتبط، مدل سازی شده است.

مروری بر ادبیات نظری

✕ انتقاد اقتصاددانان مسلمان از نظریه بانکداری متعارف، بیشتر بر ماهیت نقد دریافت ربا در فعالیت های بانکی متمرکز بوده است و بر همین اساس این اقتصاددانان تلاش نموده اند پیشنهادهای ارائه نمایند که فعالیتهای بانکی عاری از ربا باشد. اما بانکداری متعارف مشخصه دیگری نیز دارد که مورد توجه قرارنگرفته و ضروری است روی آن تمرکز نمود. مهمترین مشخصه بانکداری فعلی قدرت خلق پول آن است. اقتصاددانان غربی این مشخصه از بانکداری را مورد بررسی قرار داده اند.

× فرانک نایت (۱۹۲۷ و ۱۹۳۳)

× ژاکوب واینر (۱۹۳۶)

× لوید مینتز (۱۹۴۵)

× هنری سیمونز (۱۹۴۸)

× توبین (۱۹۸۵)

× موريس اله (۱۹۸۴)

× فردريك سودى (۱۹۳۳)

× ماری رودبارد (۱۹۸۳)

× ميلتون فريدمن (۱۹۶۹) و

تجربه بانکداری در ایران

✕ چند نسبت مهم در داده های بانکی ایران!!

نسبت وام به سپرده	سال
۱,۱۶	۱۳۸۰
۱,۱۸	۱۳۸۱
۱,۱۷	۱۳۸۲
۱,۱۷	۱۳۸۳
۱,۰۶	۱۳۸۴
۱,۰۳	۱۳۸۵
۱,۰۶	۱۳۸۶
۱,۰۴	۱۳۸۷
۱,۰۲	۱۳۸۸
۱,۱۳	۱۳۸۹
۱,۱۳	۱۳۹۰
۱,۰۸	۱۳۹۱
۱,۱۰	میانگین

براساس نظریه بانک داری،

این نسبت باید از یک کوچکتر باشد

زیرا درصدی از سپرده ها ذخیره می شود

و بقیه وام داده می شود

اما این نسبت در ایران

از یک بزرگ تر است!